

bemutatására és (a jóllétet a munka világában elhelyezve) a norvég szakszervezetekben észlelt apátia értelmezésére.

Demográfiai rovatunkban a témakörök széles tárházából válogattunk. Féligéves közlekedünk a 2010 és 2020 körüli népszámlálási ciklus között. Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának itt ismertett kiadványa a régió országainak válaszai alapján számot ad a legutóbbi összeírási-adatgyűjtési forduló módszereiről, felhasználható tapasztalatairól, valamint a kialakulóban lévő tervekről és trendekről. A természetes népmozgalom területei közül hosszabb ismertetések szerepelnek a kétgyermekes család-ideál dominanciájáról és jövőjéről, a házasságtartam és válás összefüggéseiről, valamint a többes halál-okok vizsgálatának jelentőségéről. Egy másik tanulmány az interdiszciplinaritás elvét ismerteti a családvizsgálatok terén, majd ez rögtön kiegészül ugyanabban a folyóiratszámban a családtudomány demográfiai és politikatudományi vonatkozásait bemutató példákkal. Írunk a globalizálódás és a földrajzi célirányok változásának kapcsolatáról és a romániai etnikai konfliktusokkal kapcsolatos lakossági attitűdökről is.

Lapunk első száma statisztikusok és könyvtárosok közös erőfeszítésének eredménye. Különösen büszkék vagyunk arra, hogy van olyan ifjú kollégánk, aki e hasábkon publikál először. Reméljük, az elektronikus formátum segít abban, hogy az *NSF* híre, negyedéves közlésfolyama minden érdeklődőhöz eljusson. Az impresszumban megadott elérhetőségeken szeretettel várjuk olvasóink kérdéseit, észrevételeit, bírálatát, téma- és egyéb javaslatát. Egyúttal minden, a társadalomtudományok iránt érdeklődő és valamilyen idegen nyelvet ismerő írástudót bátorítunk, hogy keressen meg bennünket ismertetésével.

A SZERKESZTŐK

Általános kérdések

1/2015

A Big Data mint a hivatalos statisztika adatforrása (nemzetközi konferencia)

International Conference on Big Data for Official Statistics

Organized by the United Nations Statistics Division (UNSD) and National Bureau of Statistics of China. Beijing, China 28–30 October 2014

URL: <http://unstats.un.org/unsd/trade/events/2014/Beijing/>

Az útkeresés jegyében Pekingben 2014. október 28–30-án nemzetközi konferenciát tartottak a Big Data

néven ismert jelenség és a hivatalos statisztika kapcsolódási pontjairól. A világ statisztikusai ugyanis felismerték, hogy a nagy mennyiségben, többnyire strukturálatlanul előálló adatmennyiség a hivatalos statisztika egyik lehetséges forrása. Ismeretes, hogy az ENSZ Statisztikai Bizottsága 2014 márciusában munkacsoportot hívott életre, hogy megvizsgálja az élet minden területét felölelő digitális információk lehetséges felhasználását a hivatalos statisztikában; a világszervezet főtitkára 2014 augusztusában az adatforradalomnak a fenntartható fejlődést szolgáló módozatainak feltárására független szakértőkből álló testületet állított fel (a csoportnak tagja Vukovich Gabriella, a KSH elnöke). A pekingi rendezvényt az ENSZ Statisztikai Bizottsága és a Kínai Nemzeti Statisztikai Hivatal rendezte; a konferencián huszonhét ország és tizenegy nemzetközi szervezet százhusz képviselője vett részt. A konferencia a statisztika új forrásait három csoportban vette szemügyre, ezek: a mobiltelefonos, GPS-alapú és egyéb helymeghatározások, továbbá a műholdas képalkotás és más térinformatikai rendszerek, végül a közösségi média.

A konferencia alaphangját megadó előadások egyike a Big Data felhasználásának ígéretét a relevancia és az időbeliség javíthatóságában jelölte meg. Az ENSZ Statisztikai Bizottságának főtanácsadója a Big Data szűkebb értelmezését használta, értve alattuk olyan nagy volumenű üzleti és adminisztratív adatállományokat, amelyeket elsődlegesen nem statisztikai célokra állítottak elő. Ebből kiindulva rámutatott, hogy az ilyen forrásokat a hivatalos statisztika hagyományosan alkalmazza – például a fogyasztói árindex számításánál, vagy a nemzeti számlákban a becslések segédeszközeként. Példái között előfordul a hitelkártyák forgalmi adatainak alkalmazhatósága a külföldi kiadások becslésére a turizmusra vonatkozó adatokban az Egyesült Államokban; a Facebook és a Twitter bevetése Indonéziában az élelmiszerárak ellenőrzésére; az üzleti barométer adatainak kiegészítése Hollandiában a közösségi médiában megfigyelhető megjegyzésekkel és az Eurostat vizsgálódása a mobiltelefonos helymeghatározás esetleges igénybevételére a turizmus megfigyelésében.

A mobiltelefonos és egyéb helymeghatározások, a GPS és hasonló eszközök alkalmazhatóságát vizsgálva az előadók példákban mutatták be, milyen megoldások lehetségesek a turizmus, a napi mobilitás vizsgálata, a szegénység helyi meghatározása és a népszámlálások kiegészítése során, hangsúlyozva, hogy változatlanul kulcsfontosságú a bizalom meg-

őrzése a mobiltelefonok ilyen célokra való felhasználása iránt: a személyes adatok védelmét tanácsos fokozott mértékben érvényesíteni. A műholdas képi adatoknak a mezőgazdasági termésmennyiség megállapításában jut szerep: a második napon az ausztrál statisztikai hivatal munkatársa ismertette, miként helyettesíthető ezzel a terméseredmények hagyományos megfigyelése. A módszer más vetületeit mutatta be a kolumbiai, a kínai és a mexikói hivatal egy-egy munkatársa.

A közösségi média eszközei a magatartás legnagyobb adatgyűjteményét képviselik, s a statisztikusok lépéseket tettek hasznosításukra, például az egészségügyi adatok esetében. A weben elérhető oldalak tartalmából történő adat-előállítás (web scraping) segítségével Olaszországban és Kínában a megüresedő álláshelyek számbavételével támogatják a munkaügyi statisztikát, kiigazítják a területi adatokat. A statisztikusok egyetértettek abban, hogy a Big Data valamennyi válfaja felvet korábban nem tapasztalt kérdéseket, különösen a módszertan és az adatminőség terén. Ezek tisztázása nyomán nyitva áll az új keretmegállapodások megkötése előtt – például a globálisan tevékenykedő vállalatokkal: az új források minél jobb kiaknázása érdekében a hivatalos statisztikának nem versenyeznie tanácsos a magánszektorral, helyette az együttműködést módjait kell keresnie. Általános az egyetértés abban, hogy valamennyi alkalmazási mód különös élességgel veti fel az adatvédelem szükségességét.

Ronald Jansen, az ENSZ Statisztikai Bizottságának kereskedelmi részlegvezetője bemutatta a világszervezet statisztikai testülete és az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága által közösen összeállított áttekintést arról, melyik statisztikai hivatal milyen stratégiákkal, miféle projektekkel igyekszik megbirkózni az újszerű adatforrások alkalmazásában.

TÁRGYSZAVAK: Big Data, közösségi média, konferencia, ENSZ Statisztikai Bizottsága, Kínai Nemzeti Statisztikai Hivatal

HOLKA LÁSZLÓ

2/2015

A statisztikai adatok iránti bizalom növelésének gyakorlata

Сергей Михайлович Окладников – Наталья Ивановна Темерова: Практика проведения мероприятий по повышению уровня доверия к официальной статистической информации
Вопросы статистики, 2014. 8. sz. 79–81.

A szakemberek korábban már többször megfogalmazták a lapban, hogy a társadalom széles rétegei nem rendelkeznek a statisztikai adatok használatának kultúrájával. Meglátásuk szerint a felhasználói bizalmatlanságot növelő tényezők a terjedelmes módszertani leírások, az aggregált statisztikai adatok és a személyes tapasztalatok különbözőségének meg nem értése. A statisztikai szolgáltatások javítása érdekében a krasznojarszki hivatal évi rendszerességgel felméri a felhasználók elégedettségét. A 2013-as kutatás összesített elégedettségi indexe 0,90 volt. Az ügyfelek a munkatársak szakmai hozzáértésével voltak a legelégedettebbek (0,98), míg a mutatók iránti bizalom értéke csupán 0,85 volt. Megjegyzendő, hogy a természetes személyek és a vállalkozások elégedettsége alacsonyabb, mint az állami és az önkormányzati szerveké. Ez a tény azoknak a rendezvényeknek az eredményességét jelzi, amelyeket a krasznojarszki statisztikai hivatal szervez az állami és önkormányzati intézményekkel közösen annak érdekében, hogy érthetővé tegyék a statisztikai mutatók módszertanát. A szakemberek szerint a tudományosan megalapozott módszereket összegző statisztikai módszertanok azt feltételezik, hogy a felhasználó már rendelkezik bizonyos statisztikai ismeretekkel, illetve hajlandó további forrásokat is felkutatni az értelmezéshez. Mindez ellentétes a felhasználónak azzal a törekvésével, hogy operatív, külön erőfeszítések nélkül hozzájusson az őt érdeklő információhoz, ezért nem tudja objektíven értelmezni mutatókat, és ez bizalmatlanságot hív elő.

A statisztikai információk és metodika közvetítésének legelterjedtebb csatornája az internet. Krasznojarszkban a megkérdezettek 84%-a használta a statisztikai szolgálat hivatalos honlapját 2013-ban, miközben az előző évhez képest 16,9%-kal nőtt a statisztikai adatokat tartalmazó weboldal-felkeresések száma. Az internet lehet a legkényelmesebb eszköz a felhasználók számára és a leghatásosabb a statisztikai adatok iránti bizalom növelésére. Figyelembe véve az információk befogadásának kognitív megközelítését, amely szerint az információk befogadása egymástól független, egyenként korlátozott kapacitású csatornákon történik, azt mondhatjuk, hogy a multimédiás tartalmak – ötvözve a verbális és nemverbális csatornákat – különösen támogatják az információk megértését. Az infografika a leghatásosabb műfaja a nagy mennyiségű adatot előállító szervezetek kreolizált (kevert) publikációinak, hiszen a statisztikai mutatók sajátos jelentését szemléletesen interpretálja a grafikonok, a térképek, az asszo-

ciatív elemek és a színskálák segítségével. A technológia mellett, hogy felkelti az érdeklődést, küllemével növeli a bizalmat. A rendszerint flashalappú animált prezentációk alkalmazásával dinamikusabban lehet ábrázolni a mutatók alakulásának szakaszait, szerkezetét, egymástól való függését. De eredménnyel használhatók a videokonzultációk, a webináriumok és a kisfilmek is. A multimédiás kapcsolattartás a felhasználókkal hozzájárulhat a statisztikáról alkotott általános kép pozitív változásához.

TÁRGYSZAVAK: statisztikai adatszolgáltatás, felhasználói bizalom, felhasználói elégedettség, Oroszország

BEDECS ÉVA

3/2015

Stratégiai keretek a hivatalos statisztika modernizálására

Pádraig Dalton – John Dunne – Donal Kelly: Modernisation: Evolution or revolution

Towards a Strategic Framework for Statistics in Support of the Post-2015. Global Conference on a Transformative Agenda for Official Statistics Session 2: Innovations in data collection, data dissemination, data access and data analytics. New York 15–16 January 2015. New York, 2015, United Nations Headquarters. 1–13.

URL: http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/workshops/2015/NewYork/Session2_paper.pdf

Az ENSZ Statisztikai Hivatala (UNSD) és az Eurostat 2015. januári konferenciáján áttekintették a hivatalos statisztikai szolgálatok 2015 utáni stratégiai feladatait, ezen belül a globális statisztikai rendszerre vonatkozó új szakpolitikai igényeket, a teljes statisztikai termelési folyamat innovációs programját, a szolgáltatáshoz igazodó architektúrákat a modern folyamatokban, a világméretű megvalósítás fontosabb feltételeit, a koordináció lehetőségeit.

Az ír statisztikusok előadása a modernizálást alakító tényezőket vizsgálja, kiemelve, hogy az infokommunikációs technológia (IKT) forradalmi átalakításokra is vezethet. Az innovációk érintik a hivatalos statisztika létező konzisztens elveit, standardjait is, egyes programok az egyes nemzeti kereteken túllépve, globális együttműködéssel szervezhetők. Előfordulnak ugrásszerű fejlődéssel járó modernizálások, de a statisztikai folyamatok nagyobb része evolúciós megközelítéssel változhat.

A statisztikát alkalmazók kellően részletes, a társadalmi-gazdasági folyamatokat bemutató adatsoportokat igényelnek. A változtatást elősegítik majd a tájékoztatás korszerű (globális) eszközei. A hivatalos statisztika lényeges feladata a nemzetközi összehasonlítás, amely összehangolt módszertant, standardokat, minőségbiztosítást igényel. Korunk digitális technológiai egy sor új adatforrást tesznek elérhetővé, ehhez a statisztikusok magasabb szintű felkészültségére van szükség.

A saját adatgyűjtés tekintélyes része helyettesíthető a közhiteles adatbázisok közötti adatcserékkel. A szakpolitikák elemzéseinek szükségleteihez igazodva a szolgáltatás fejlesztései ilyen környezeti feltételekkel készíthetők elő. Ismert ellentmondás, hogy a kormányzat időszerű, jó minőségű és releváns, globálisan is hasznosítható adatsorok összeállítását igényli, ugyanakkor mind szűkebbek az ehhez adott költségvetési előirányzatok.

Az innováció itt vizsgált nemzetközi stratégiája az intézményi, a jogi, valamint az etikai tényezőkkel is számolva alakítható ki. A programokra hatással van a bizalmas adatok védelme, az információszabadság, az adatszolgáltatók lehető legkisebb terhelése és a nemzeti statisztikai törvények sok egyéb rendelkezése. A hivatalos statisztikai szolgálatok technológiai felkészültsége is alkalmazkodik a világháló, az intelligens mobil eszközök elterjedt vállalati és személyes alkalmazásaihoz.

Az Európai Statisztikai Rendszer a tagállamok együttműködésével valósítja meg fejlesztési programjait, például a digitális háttér korszerű és hatékony kialakítására, a globális szolgáltatások kapacitásának együttes működtetésére. Az itt vázolt stratégiai keretek a technológiai feladatok közös megoldására alapozhatók. A program a nem hivatalos statisztikai szolgálathoz tartozó közreműködőkre is számíthat, feltételezve, hogy nem veszélyeztetik a bizalmas adatkezelést. Egyes projektek hatékonyabban végezhetők több nemzeti statisztikai szolgálat közös fejlesztésével. Előfordulhatnak olyan számítógépes eljárások, amelyekben kedvezőbbek a nemzetközi statisztikai referenciával rendelkező szabványos alkalmazások, mint a speciálisan saját megoldások.

Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ EGB) dokumentumai szabványokkal, és módszertani ajánlásokkal segítik a nemzeti statisztikai szolgálatok stratégiai fejlesztési programjait. A nemzetközi szabványok sokféle nemzeti háttérhez igazodva alkalmazhatók a gyakorlatban. A fejlettebb országokban

2015 után kisebb modernizálás is elegendő lesz, ahol lényegében már megvalósították a statisztikai szolgálatok egyetértésével kidolgozott (kellően kiforrott) korábbi ajánlásokat. Más a helyzet az olyan statisztikai szolgálatok esetében, ahol a szabvány érvényesítése szinte forradalmi változásokkal járhat. A továbbfejlesztés lényeges kérdése, hogy a modernizálás további ajánlásai, azok infrastruktúrái milyen erőforrásokkal lesznek megvalósíthatók, és milyen pénzügyi háttér támogatja azok (nemzeti és globális) hasznosítását.

A stratégiai feladatokhoz tartozik a hivatalos statisztikák megjelenítése. A felhasználók a „védjegy” hitelességét elfogadva információkhoz juthatnak, nemcsak nemzeti keretek között, hanem világméretben is. A továbbfejlesztett statisztikai kommunikáció védi a bizalmas adatot, a nyilvános módszertan garantálja mind a minőséget, mind a közlés időszerűségét, relevanciáját. Sok adatbázis ajánl információt, de azok rendszerint nem érik el a statisztikai szolgálat pártatlanságát, adatsorainak konzisztens és koherens minőségét. Az adatbázisokat használók különbözősége is lényeges az üzenetek összeállításában, hiszen az igényes kutatók, tudományos elemzést készítőik mellett tömegesen látogatják a világhálót kevésbé képzett érdeklődők is. A bevált megoldások mellett felhasználhatják a tájékoztatás újabb csatornáit is.

TÁRGYSZAVAK: hivatalos statisztika, modernizálás, digitális tájékoztatás, Eurostat, ENSZ Statisztikai Hivatala (UNSD), ENSZ EGB

NÁDUDVARI ZOLTÁN

4/2015

Az információs és kommunikációs technológiák használata a Bolgár Statisztikai Hivatalban

Деян Славов: Организация на работата в НСИ и ТСБ с приложение на ИКТ в статистическата дейност

Статистика, 2014. 4. sz. 67–99.

URL: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/sp_STATISTIKA_4_2014.pdf

A modern statisztika képes alkalmazkodni az állandóan változó társadalmi igényekhez, megbízható, összehasonlítható adatokat szolgáltatni, biztosítani az információk védelmét a nemzetközi szabványokkal összhangban. A Bolgár Statisztikai Hivatal információs és kommunikációs technológiáit elemző cikk

az új eszközök – web- és telefonos interjúk, felhőalapú számítástechnika, a GPS- (Global Positioning System, Globális Helymeghatározó Rendszer) és GIS- (Geographic Information System, földrajzi információs rendszer) technológia – statisztikai alkalmazásának lehetőségeire hívja fel a figyelmet. Ezekkel az új technikákkal javítható és megkönnyíthető a területi szervek munkája, elsősorban – a jelenleg döntően hagyományos papíralapú eszközökkel végzett – adatfelvételekben, illetve a nem korrekt válaszadók szankcionálásban. Az összegyűjtött adatok feldolgozásához, elemzéséhez néhány területi szerv már használ olyan szoftvereket, amelyek kiszűrik a hibás, illetve ellentmondó adatokat. A jövőben ezeket központi irányítással egységesen szeretnék alkalmazni az összes területen, kiegészítve azokat az idősorokat, a klaszteranalízist, a kereszttáblákat és a grafikus megjelenítést támogató funkciókkal. Emiatt a Bolgár Statisztikai Hivatalban az informatikai eszközök modernizálása elképzelhetetlen a DOS-alapú feldolgozások új alapokra helyezése, az összes gép központi leltárba vétele és a Windows 7 operációs rendszerre történő átállás nélkül. Kiemelt feladat a gazdasági folyamatok szabályozását elősegítő tartalomkezelő rendszerek használata, illetve a felhőalapú technológia és az adattárházak (Data Warehouse) használatával kialakított e-kormányzás elfogadtatása.

TÁRGYSZAVAK: információs technológia, statisztikai szervezet, statisztikai adatgyűjtés, Bulgária

BEDECS ÉVA

Gazdaság

5/2015

A kanadai feldolgozóipari és szolgáltató ágazatok vállalatainak értékesítése és a termelékenység alakulása 2000 és 2007 között

John R. Baldwin – Amélie Lafrance: Firm turnover and productivity growth in Canadian manufacturing and services industries, 2000 to 2007

Journal of Industry, Competition and Trade, 2014. 2. sz. 173–205.

URL: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10842-013-0155-z>

DOI: 10.1007/s10842-013-0155-z

A Kanadai Statisztikai Hivatal (Statistics Canada) tanulmányorozata a vállalatdemográfia ágazati adatainak elemzésével foglalkozik, ezen belül az újon-